

**การประเมินผลกระทบสถานการณ์ COVID-19 และมาตรการทางการคลัง
ต่อเศรษฐกิจไทย: วิธีเมตริกซ์บัญชีสังคม**
**Assessing the Impacts of COVID-19 and Fiscal Measures on Thailand's
Economy: A Social Accounting Matrix Approach**

มานะ ลักษมิอรุณทัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Mana Luksamee-Arunothai
Kasetsart University, Thailand
E-mail: fecomnl@ku.ac.th

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลกระทบสถานการณ์ COVID-19 ต่อเศรษฐกิจไทย ในปี พ.ศ. 2563 และประเมินผลกระทบของมาตรการทางการคลังที่ช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบและเป็นการสนับสนุนการฟื้นตัวของเศรษฐกิจจากสถานการณ์ COVID-19 ต่อเศรษฐกิจไทย โดยใช้เมตริกซ์บัญชีสังคมของประเทศไทย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลบัญชีจากแหล่งต่างๆ ได้แก่ ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต บัญชีรายได้ประชาชาติ ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และข้อมูลภาษีอากรต่างๆ และจัดทำบัญชีเมตริกซ์สังคม ปี พ.ศ. 2558 ที่มีการปรับปรุงให้เป็นปัจจุบัน เพื่อให้สะท้อนภาพรวมเศรษฐกิจไทย ปี พ.ศ. 2563 จากผลการศึกษา พบว่า ค่าตัวคูณทวีด้านผลผลิต โดยเฉลี่ยในทุกสาขาการผลิตของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2563 มีค่าเท่ากับ 3.526 ค่าตัวคูณทวีด้านมูลค่าเพิ่ม เท่ากับ 1.523 และค่าตัวคูณทวีด้านรายได้ เท่ากับ 1.387 โดยในปี 2563 มูลค่าการส่งออกและรายได้ของภาคการท่องเที่ยวไทย หดตัวร้อยละ 8.21 และ 70.95 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า จากสถานการณ์ COVID-19 ซึ่งประเมินว่า จะส่งผลกระทบ (ทั้งทางตรงและทางอ้อม) ต่อผลผลิตรวมภายในประเทศ โดยมีแนวโน้มหดตัว ร้อยละ 6.23 และ 25.22 ตามลำดับ

ทั้งนี้ มาตรการทางการคลังที่สนับสนุนการฟื้นตัวของเศรษฐกิจจากสถานการณ์ COVID-19 ต่อเศรษฐกิจไทย อาทิ โครงการเงินช่วยเหลือสำหรับผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ มีบทบาทสำคัญ ในการสนับสนุนการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจในระยะสั้น ประเมินว่า งบประมาณของโครงการ ในช่วงเดือน ต.ค. 2563 - ธ.ค. 2564 มูลค่า 509,740 ล้านบาท จะสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มในระยะสั้นให้แก่ประเทศ 902,212 ล้านบาท จากผลของค่าตัวคูณทวี อย่างไรก็ดี นอกเหนือจากมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐแล้ว ระดับความรุนแรงผลกระทบ และทิศทางการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจจากสถานการณ์ COVID-19 ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านระยะเวลาการล็อกดาวน์ ระดับการพึ่งพาทางเศรษฐกิจกับภาคต่างประเทศและความเชื่อมโยงกับห่วงโซ่มูลค่าการผลิตโลก และ

* วันที่รับบทความ : 15 พฤศจิกายน 2566; วันที่แก้ไขบทความ 9 ธันวาคม 2566; วันที่ตอบรับบทความ : 10 ธันวาคม 2566

พื้นฐานโครงสร้างเศรษฐกิจและความเปราะบางทางเศรษฐกิจ ซึ่งรวมถึงปัญหาหนี้สาธารณะและปัญหาเชิงโครงสร้าง ซึ่งรัฐบาลควรให้ความสำคัญเช่นเดียวกัน

คำสำคัญ: COVID-19; มาตรการทางการคลัง; เศรษฐกิจไทย; เมตริกซ์บัญชีสังคม

Abstract

This research aims to assess the impact of COVID-19 on the Thai economy in 2020 and fiscal measures used to aid and relieve people exposed to COVID-19 and promote economic recovery with a use of a Social Accounting Matrix (SAM) for Thailand. The paper gathers data from multiple sources (an input-output table, a national income, a household socio-economic survey, and tax statistics) and constructs a 2015 Social Accounting Matrix for Thailand with updated information to reflect an overview of the Thai economy in 2020 and to analyze and evaluate economic impact resulting from the COVID-19 pandemic and government's fiscal measures. The study found that, in 2020, an average output multiplier in all production sectors was 3.526; a value-added multiplier was 1.523; and an income Multiplier was 1.387. In 2020, revenues of export and tourism decreased 8.21% and 70.95% (YoY) from the COVID-19 outbreak which directly and indirectly resulted in a 6.23% and 25.22% decline in total domestic product, respectively.

The fiscal measures to support economic recovery and resilience from COVID-19, such as the State Welfare Card Scheme, had a crucial role for the short-term economic recovery. It is expected that the scheme's THB 509,740 budget from October 2020 to December 2021 will create the value-added up to THB 902,212 in the short term because of multiplier effects. Nevertheless, the degree of economic impact and economic recovery not only depend on the stimulus measures from the government, but also on duration of lockdowns, level of international economic dependence and global supply chain connectivity, and economic infrastructure and economic vulnerability, including public debt and structural problems. Besides the fiscal stimulus measures, the government should take these factors into account as well.

Keywords: COVID-19; Fiscal Measures; Thai Economy; Social Accounting Matrix (SAM)

บทนำ

นับตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2563 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้เริ่มมีการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งนับเป็นวิกฤตการณ์ที่ส่งผลกระทบเชิงลบต่อเศรษฐกิจไทยและเศรษฐกิจโลกอย่างรุนแรง และส่งผลกระทบทั้งทางด้านอุปทานและอุปสงค์ไปพร้อมกัน ทั้งนี้ เศรษฐกิจไทยในปี พ.ศ. 2563 หดตัวร้อยละ 6.1 จากปีก่อน โดยเป็นการหดตัวในอัตราที่สูงใกล้เคียงกับช่วงวิกฤตต้มยำกุ้ง โดยภาคการท่องเที่ยวได้รับผลกระทบรุนแรงจากมาตรการจำกัดการเดินทางระหว่างประเทศ ขณะเดียวกัน ภาคการส่งออกสินค้าหดตัวสูงขึ้นจากปีก่อนในสินค้าหลายประเภทตามอุปสงค์ของประเทศคู่ค้าที่หดตัว และส่งผลกระทบต่อเนืองมายังอุปสงค์ภายในประเทศผ่านการจ้างงานและรายได้ของครัวเรือนที่ลดลงมาก อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี

การดำเนินมาตรการทางการคลังของภาครัฐมีบทบาทสำคัญในการช่วยพยุงเศรษฐกิจ กระตุ้นการบริโภค ประคับประคองภาคธุรกิจ และส่งผลให้ระดับการจ้างงานภายในประเทศเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะภายหลังการประกาศใช้ พ.ร.บ. งบประมาณ ปี 2563 และการออกพระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงิน เพื่อแก้ไขปัญหา เยียวยา และฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม ที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พ.ศ. 2563 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2563)

ที่ผ่านมา แม้ว่าจะมีหน่วยงานต่างๆ ได้ดำเนินการวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ COVID-19 และผลกระทบนโยบายด้านการเงินการคลังของภาครัฐต่อเศรษฐกิจไทย อาทิเช่น สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (2564) ธนาคารแห่งประเทศไทย (2564) สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2564) อย่างไรก็ตาม การประเมินผลกระทบดังกล่าวมุ่งเน้นการประเมินผลกระทบในระดับเศรษฐกิจมหภาคเป็นสำคัญ ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำบัญชีเมตริกซ์สังคมของประเทศไทย (Social Accounting Matrix (SAM) for Thailand) ปี พ.ศ. 2558 ที่มีการปรับปรุงให้เป็นปัจจุบัน (Updating) เพื่อให้สะท้อนภาพรวมเศรษฐกิจไทย ปี พ.ศ. 2563 นอกจากนี้ งานวิจัยนี้ได้เลือกโครงการเงินช่วยเหลือสำหรับผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในสถานการณ์ COVID-19 (ซึ่งประกอบด้วยสามโครงย่อย ได้แก่ โครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โครงการเพิ่มกำลังซื้อให้แก่ผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และโครงการเราชนะ) เพื่อประเมินผลกระทบของโครงการดังกล่าวต่อเศรษฐกิจไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินผลกระทบสถานการณ์ COVID-19 ต่อเศรษฐกิจไทย ในปี พ.ศ. 2563 โดยใช้เมตริกซ์บัญชีสังคมของประเทศไทย
2. เพื่อประเมินผลกระทบของมาตรการทางการคลังที่ช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบและเป็นการสนับสนุนการฟื้นตัวของเศรษฐกิจจากสถานการณ์ COVID-19 ต่อเศรษฐกิจไทย โดยใช้เมตริกซ์บัญชีสังคมของประเทศไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยประยุกต์ (Applied Research) ในลักษณะเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยจัดทำและใช้เมตริกซ์บัญชีสังคมของประเทศไทย เพื่อประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจจากสถานการณ์ COVID-19 และมาตรการทางการคลังที่เกี่ยวข้อง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ประกอบด้วยสามแนวคิดและทฤษฎี ได้แก่ 1) แนวคิดของสำนักเคนส์ (Keynesian Approach) และการใช้นโยบายทางการคลังเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจภายใต้ทฤษฎีเคนส์ (Keynes's Theory of Fiscal Stimulus) (John Maynard Keynes, 1936) 2) แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ว่าด้วยปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input-output Economics) (Leontief, W., 1966 ; United Nations, 1999)) และ 3) แนวคิดบัญชีเมตริกซ์สังคม

ทั้งนี้ การสร้างเมตริกซ์บัญชีสังคมของประเทศไทย และการวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจ โดยวิเคราะห์ความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจผ่านการคำนวณผลของค่าตัวคูณทวี (Multiplier Effects) จะอาศัยข้อมูลทุติยภูมิจากหลายแหล่ง เพื่อเชื่อมโยงส่วนต่างๆ ของระบบเศรษฐกิจเข้าด้วยกันโดยข้อมูลและแหล่งข้อมูลที่สำคัญ

เมตริกซ์บัญชีสังคมของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2558 ที่ปรับปรุงให้เป็นปัจจุบัน เพื่อสะท้อนภาพรวมเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2563 มีรายละเอียดบัญชีย่อย จำนวน 12 บัญชี และมีโครงสร้างเมตริกซ์ ดังแสดงในตารางที่ 1 และ 2 ดังนี้

ตารางที่ 1 รายละเอียดบัญชีย่อยในเมตริกซ์บัญชีสังคมของประเทศไทย

1. ปัจจัยการผลิตแรงงาน	7. ภาษีศุลกากรขาเข้า
2. ปัจจัยการผลิตทุน	8. ภาษีทางอ้อม
3. การผลิตสินค้าและบริการ จำนวน 26 สาขาการผลิต	9. ภาคครัวเรือน จำแนกเป็น 5 กลุ่มตามชั้นรายได้ (ซึ่งสามารถวัดผลต่อการกระจายรายได้ของภาคครัวเรือน)
4. สินค้าและบริการที่ผลิตในประเทศ จำนวน 26 สินค้าและบริการ	10. ภาครัฐบาล
5. สินค้าและบริการที่นำเข้าจากต่างประเทศ จำนวน 26 สินค้าและบริการ	11. ภาคต่างประเทศ (The Rest of the World)
6. ภาษีทางตรง	12. การออมและการลงทุน

ที่มา: นำเสนอโดยผู้วิจัย

การวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจโดยใช้เมตริกซ์บัญชีสังคมของประเทศไทยในครั้งนี้ นั้น จะเป็นการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจผ่านการคำนวณผลของค่าตัวคูณทวี (Multiplier Effects) โดยเป็นความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจทั้งทางตรงและทางอ้อม (Direct and Indirect Linkages) และที่เชื่อมโยงกับภาคการบริโภคและภาคการผลิต (Consumption and Production Linkages) ทั้งที่เชื่อมโยงไปข้างหน้าและไปข้างหลัง (Backward and Forward Linkages) ซึ่งการวิเคราะห์ดังกล่าวจะมีความแตกต่างจากการวิเคราะห์ผ่านตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input-Output Table) เนื่องจากการวิเคราะห์ผ่านตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตดังกล่าวจะสามารถวิเคราะห์ผลกระทบต่อความเชื่อมโยงด้านการผลิตอย่างเดียวเท่านั้น โดยไม่สามารถวิเคราะห์ผลกระทบต่อความเชื่อมโยงด้านการบริโภคได้

สำหรับการวิเคราะห์ตัวคูณทวีและผลกระทบในงานวิจัยนี้ จะใช้แบบจำลองคำนวณค่าตัวคูณทวีแบบไม่มีข้อจำกัด (Unconstrained Multiplier Model) ซึ่งมีข้อสมมติว่าเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรภายนอก ราคาต่างๆ ในระบบเศรษฐกิจจะอยู่ในระดับคงที่ แต่ปริมาณการผลิตที่แท้จริงจะมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับให้เศรษฐกิจเข้าสู่ดุลยภาพใหม่ นั้นหมายความว่า แบบจำลองดังกล่าวสมมติให้ทรัพยากรต่างๆ มีอยู่อย่างไม่มีจำกัด และสามารถเพิ่มขึ้นได้อย่างไม่จำกัด ในกรณีที่อุปสงค์เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ แบบจำลองดังกล่าวยังกำหนดให้ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (Structural Relationship) ระหว่างภาคการผลิตในสาขาต่างๆ และภาคครัวเรือนในระบบเศรษฐกิจไม่มีการเปลี่ยนแปลง หากมีการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรภายนอกแบบจำลอง

ตารางที่ 2 โครงสร้างเมตริกซ์บัญชีสังคมของประเทศไทย

		C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8	C9	C10	C11	C12	รวม
		แรงงาน	ทุน	การผลิต 26 สาขา	สินค้าและบริการที่ผลิตภายในประเทศ 26 รายการ	สินค้าและบริการที่นำเข้าจากต่างประเทศ 26 รายการ	ภาษีทางตรง	ภาษีศุลกากร	ภาษีทางอ้อม	ครัวเรือน 5 กลุ่ม (ตามชั้นรายได้)	รัฐบาล	ต่างประเทศ	การออมและการลงทุน	
R1	แรงงาน			ค่าจ้าง										ค่าจ้าง
R2	ทุน			ผลตอบแทนปัจจัยทุน										ผลตอบแทนปัจจัยทุน
R3	การผลิต 26 สาขา				มูลค่าสินค้าและบริการที่ผลิตในประเทศ									รายได้จากการขายผลผลิตของภาคการผลิต
R4	สินค้าและบริการที่ผลิตภายในประเทศ 26 รายการ			การบริโภคขั้นกลางในสินค้าและบริการที่ผลิตในประเทศ						การบริโภคขั้นสุดท้ายของครัวเรือนในสินค้าและบริการที่ผลิตในประเทศ	การบริโภคขั้นสุดท้ายของรัฐบาลในสินค้าและบริการที่ผลิตในประเทศ	การส่งออกสินค้าและบริการ	การบริโภคขั้นสุดท้ายในสินค้าทุนที่ผลิตในประเทศ	รายได้จากการขายสินค้าและบริการที่ผลิตในประเทศ
R5	สินค้าและบริการที่นำเข้าจากต่างประเทศ 26 รายการ			การบริโภคขั้นกลางในสินค้าและบริการที่นำเข้าจากต่างประเทศ						การบริโภคขั้นสุดท้ายของครัวเรือนในสินค้าและบริการที่นำเข้า	การบริโภคขั้นสุดท้ายของรัฐบาลในสินค้านำเข้า		การบริโภคขั้นสุดท้ายในสินค้าทุนที่นำเข้า	รายได้จากการขายสินค้าและบริการที่นำเข้าจากต่างประเทศ
R6	ภาษีทางตรง									ภาษีทางตรง				รายได้ภาษีทางตรง
R7	ภาษีศุลกากร					ภาษีศุลกากร								รายได้ภาษีศุลกากร
R8	ภาษีทางอ้อม			ภาษีทางอ้อม										รายได้ภาษีทางอ้อม
R9	ครัวเรือน 5 กลุ่ม (ตามชั้นรายได้)	ค่าจ้าง	ผลตอบแทนปัจจัยทุน							เงินโอนระหว่างภาคครัวเรือน	เงินโอนของภาครัฐบาลให้ภาคครัวเรือน	เงินโอนของภาคต่างประเทศให้ภาคครัวเรือน		รายได้ของภาคครัวเรือน
R 10	รัฐบาล						ภาษีทางตรง	ภาษีศุลกากร	ภาษีทางอ้อม	เงินโอนของครัวเรือนให้รัฐ		เงินโอนของภาคต่างประเทศให้รัฐ		รายได้ของภาครัฐบาล
R 11	ต่างประเทศ	ค่าจ้างแรงงานต่างชาติ				การนำเข้าสินค้าและบริการ				เงินโอนของครัวเรือนให้ภาคต่างประเทศ	เงินโอนของรัฐบาลให้ภาคต่างประเทศ			รายได้ของภาคต่างประเทศ
R 12	การออมและการลงทุน									เงินออมภาคครัวเรือน	เงินออมภาครัฐบาล	เงินออมภาคต่างประเทศ		การออมรวม

รวม	การจัดสรรรายได้ของแรงงาน	การจัดสรรผลตอบแทน	รายจ่ายของภาคการผลิต	รายจ่ายเพื่อซื้อสินค้าและบริการที่ผลิตในประเทศ	รายจ่ายเพื่อซื้อสินค้าและบริการที่นำเข้าจากต่างประเทศ	รายจ่ายภาษีทางตรง	รายจ่ายภาษีศุลกากร	รายจ่ายภาษีทางอ้อม	รายจ่ายของภาคครัวเรือน	รายจ่ายของภาครัฐบาล	รายจ่ายของภาคต่างประเทศ	การลงทุนรวม	
-----	--------------------------	-------------------	----------------------	--	---	-------------------	--------------------	--------------------	------------------------	---------------------	-------------------------	-------------	--

ที่มา: นำเสนอโดยผู้วิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างเมตริกซ์บัญชีสังคมของประเทศไทยจะอาศัยข้อมูลทุติยภูมิจากหลายแหล่ง โดยข้อมูลและแหล่งข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่

- 1) ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตของประเทศไทย (Input-Output Table of Thailand) ปี พ.ศ. 2558 จัดทำโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)
- 2) บัญชีรายได้ประชาชาติของประเทศไทย (National Income of Thailand) ปี พ.ศ. 2563 จัดทำโดย สศช.
- 3) ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (Household Socio-economic Survey) ปี พ.ศ. 2563 จัดทำโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ
- 4) ข้อมูลด้านภาษีอากรต่างๆ ได้แก่ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสรรพสามิต ภาษีศุลกากร และภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ปี พ.ศ. 2563 จัดทำโดยกรมสรรพากร กรมสรรพสามิต และกรมศุลกากร

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้ได้คำนวณค่าตัวคูณทวีแบบไม่มีข้อจำกัดผ่านสมการที่แสดงสมดุลทางเศรษฐกิจ (Material Balance Equations) ในตารางเมตริกซ์บัญชีสังคม (Pyatt, G., & Round, J. I., 1979) (Breisinger, C., M. Thomas, and J. Thurlow, 2009) ดังนี้

$$X = (I - A)^{-1}F$$

โดยที่ X คือ เมตริกซ์ผลผลิตภายในประเทศและรายได้ ซึ่งเป็นตัวแปรภายในแบบจำลอง (Endogenous Variable)

I คือ เมตริกซ์เอกลักษณ์ (Identity Matrix)

A คือ เมตริกซ์ค่าสัมประสิทธิ์ของ SAM (SAM Coefficient Matrix)

F คือ เมตริกซ์อุปสงค์ขั้นสุดท้าย (Final Demand) ซึ่งเป็นตัวแปรภายนอกแบบจำลอง (Exogenous Variable)

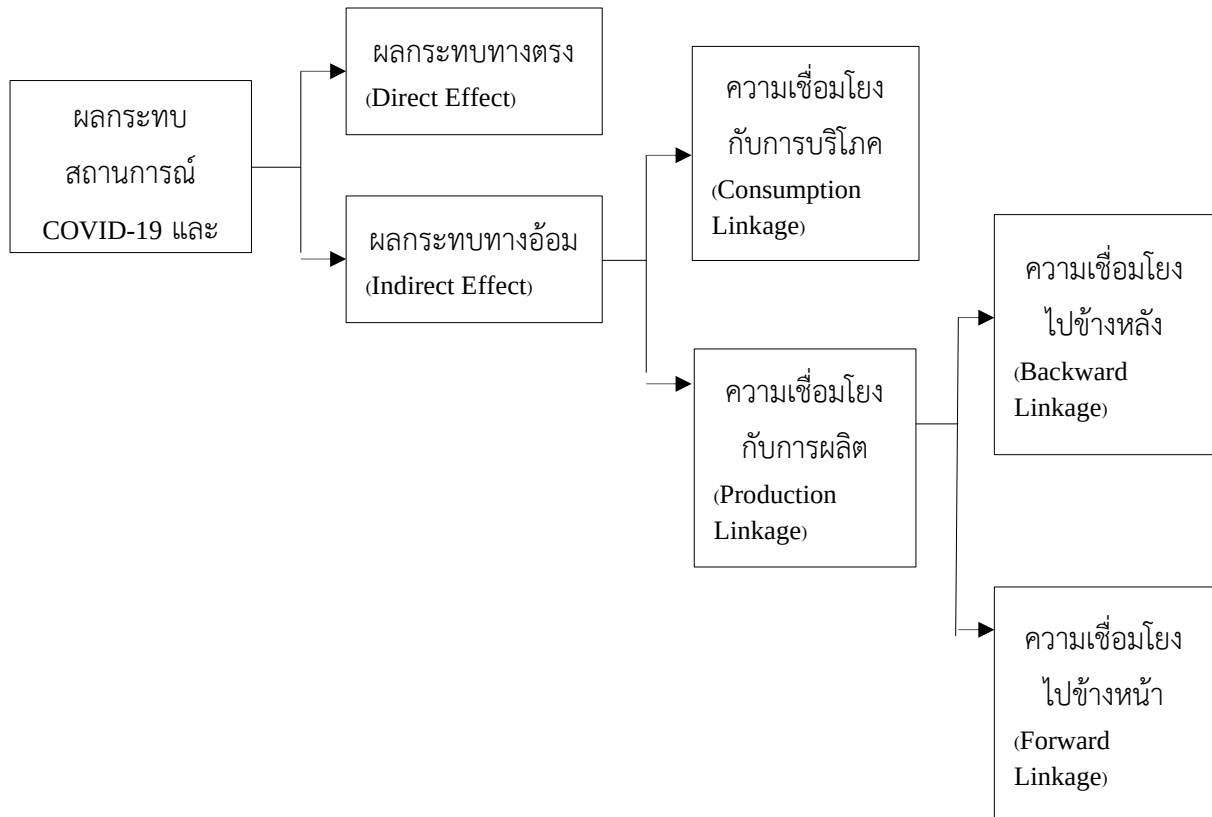
$(I-A)^{-1}$ คือ เมตริกซ์ค่าตัวคูณทวีของ SAM (SAM-based Multiplier Matrix)

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

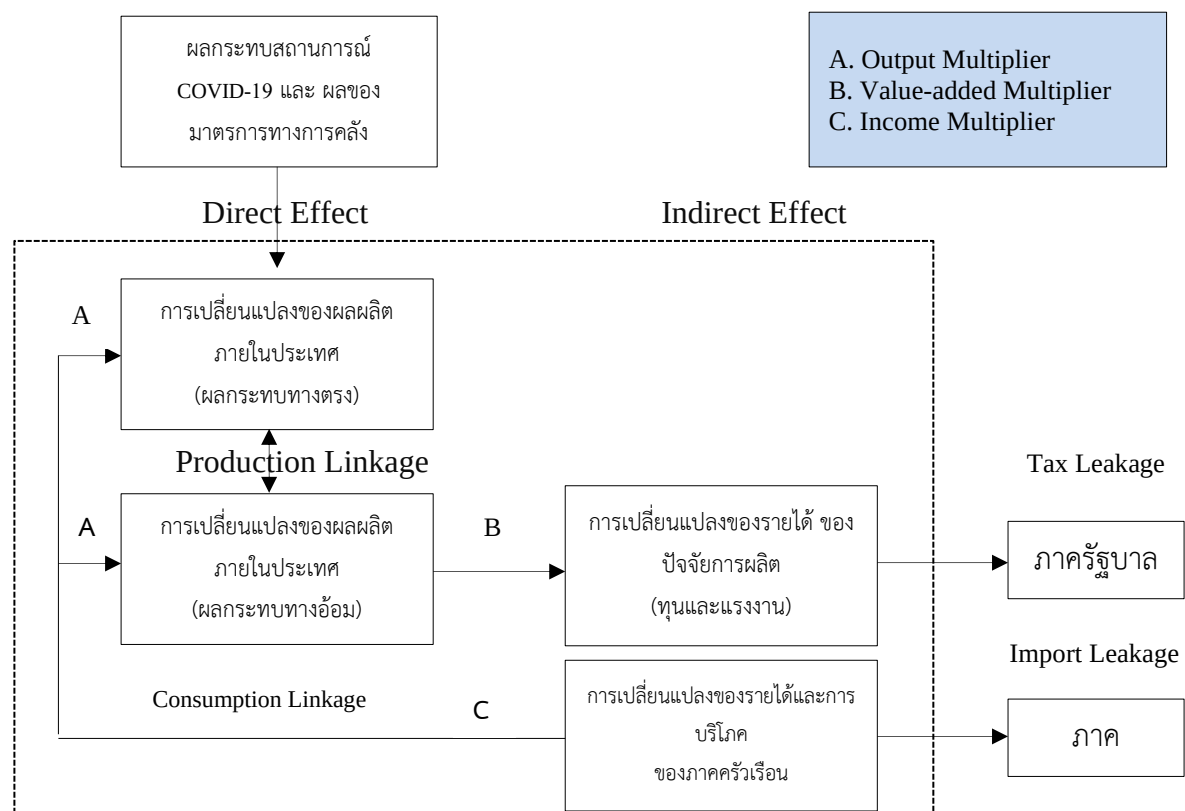
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำเมตริกซ์บัญชีสังคมของประเทศไทย ได้แก่ 1) ข้อมูลมูลค่า และโครงสร้างการผลิตและกระจายผลผลิตในระดับภาพรวมและระดับรายสาขาการผลิตจากตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตของประเทศไทย 2) ข้อมูลมูลค่าและโครงสร้างรายรับและรายจ่ายของภาคครัวเรือนภาครัฐบาล ภาคต่างประเทศ และภาคการลงทุนจากบัญชีรายได้ประชาชาติของประเทศไทย 3) ข้อมูลโครงสร้างรายได้และรายจ่ายของภาคครัวเรือน ซึ่งแบ่งเป็น 5 กลุ่มเท่าๆ กันตามชั้นรายได้ (Income Class) จากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนของประเทศไทย และ 4) ข้อมูลด้านภาษีอากรต่างๆ ได้แก่ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสรรพสามิต ภาษีศุลกากร และภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและนิติบุคคล จากกรมสรรพากร กรมสรรพสามิต และกรมศุลกากร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ดังที่กล่าวข้างต้น การวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจในครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจผ่านการคำนวณผลของค่าตัวคูณทวี (Multiplier Effects) โดยจะวิเคราะห์ผ่าน (1) ค่าตัวคูณทวีด้านผลผลิต (Output Multiplier) ซึ่งรวมผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม (ทั้งด้านการบริโภคและการผลิต) ผ่านกระบวนการปรับตัวเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพใหม่ (Multiple Rounds) และในท้ายที่สุด จะแสดงผลกระทบต่อการเพิ่มขึ้นของผลผลิตรวมในทุกสาขาการผลิต ในกรณีที่ผลผลิตของสาขาการผลิตต่างๆ หดตัวจากสถานการณ์ COVID-19 และผลของมาตรการทางการคลังที่กระตุ้นให้สาขาการผลิตต่างๆ พ้นตัว (ดังแสดงภาพที่ 1 และ 2) (2) ตัวคูณทวีด้านมูลค่าเพิ่ม (Value-added Multiplier) ซึ่งใช้วัดและวิเคราะห์ผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงด้านมูลค่าเพิ่มหรือต่อรายได้ของปัจจัยการผลิตต่างๆ อันได้แก่ ปัจจัยแรงงานและทุน อันเนื่องมาจากผลกระทบทางตรงและทางอ้อม จากสถานการณ์ดังกล่าว และ (3) ตัวคูณทวีด้านรายได้ (Income Multiplier) ซึ่งใช้วัดและวิเคราะห์ผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงด้านรายได้ของครัวเรือน อันเนื่องมาจากผลกระทบทางตรงและทางอ้อม จากสถานการณ์ดังกล่าว

แผนภาพที่ 1 การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงทางตรงและทางอ้อม (Direct and Indirect Linkages)
โดยใช้บัญชีเมตริกซ์สังคมของประเทศไทย

ภาพที่ 2 กระแสการหมุนเวียนของรายได้จากกระบวนการคูณทวี

หมายเหตุ: A คือ ตัวคูณทวีด้านผลผลิต (Output Multiplier) B คือ ตัวคูณทวีด้านมูลค่าเพิ่ม (Value-added Multiplier) และ C คือ ตัวคูณทวีด้านรายได้ (Income Multiplier)

ที่มา: นำเสนอโดยผู้วิจัย โดยอ้างอิงกรอบแนวคิดจาก

International Food Policy Research Institute (2010)

ผลการวิจัย

1. การประเมินผลกระทบสถานการณ์ COVID-19 ต่อเศรษฐกิจไทยในปี พ.ศ. 2563

1.1 ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการหดตัวของภาคการส่งออกสินค้าในปี พ.ศ. 2563

นับตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2563 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้เริ่มมีการแพร่ระบาดของ COVID-19 ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อภาคการส่งออกสินค้าในปี 2563 โดยภาพรวมการส่งออกสินค้าของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2563 ดังกล่าว หดตัวลงร้อยละ 8.21 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า (หรือลดลง 603,527.15 ล้านบาท) ประกอบด้วยการส่งออกสินค้าเกษตร หดตัวร้อยละ 2.78 (หรือลดลง 17,063.79 ล้านบาท) และการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม หดตัวร้อยละ 8.71 (หรือลดลง 586,463.36 ล้านบาท) โดยสาขาการผลิตที่สำคัญที่ได้รับผลกระทบทางลบจากสถานการณ์ COVID-19 สามอันดับแรก ได้แก่ การผลิตสิ่งทอ (มูลค่าการ

ส่งออก ในปี พ.ศ. 2563 หดตัวร้อยละ 16.98 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า) การผลิตเคมีภัณฑ์ (หดตัวร้อยละ 11.55) และการผลิตผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม (หดตัวร้อยละ 16.41) อย่างไรก็ตาม พบว่า มีบางอุตสาหกรรมได้รับประโยชน์จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ดังกล่าวและปัจจัยอื่นๆ โดยเฉพาะสาขาการผลิตผลิตภัณฑ์ยางและพลาสติก (ขยายตัวร้อยละ 23.65)

ทั้งนี้ เมื่อประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจในระดับรายสาขาการผลิต ผ่านแบบจำลองบัญชีเมตริกซ์สังคมของประเทศไทย พบว่า ในปี พ.ศ. 2563 การหดตัวของภาคการส่งออกในอัตราร้อยละ 8.21 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า (หรือลดลง 603,527.15 ล้านบาท) ดังกล่าว ได้ส่งผลกระทบต่อผลผลิตรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Output) โดยลดลงร้อยละ 6.23 (หรือลดลง 2,279,729.17 ล้านบาท) ประกอบด้วยผลผลิตรวมในภาคเกษตร ลดลงร้อยละ 4.40 ภาคอุตสาหกรรม ลดลงร้อยละ 8.60 ภาคการค้า ลดลงร้อยละ 3.89 และภาคบริการ ลดลงร้อยละ 3.88 (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 การประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการหดตัวของภาคการส่งออกของไทยในปี พ.ศ. 2563

สาขาการผลิต	มูลค่าผลผลิตรวมภายในประเทศในกรณีฐาน (Baseline) (ล้านบาท)	การลดลงของมูลค่าผลผลิตภายในประเทศในปี 2563 อันเนื่องมาจากการหดตัวของภาคการส่งออกของไทยเมื่อเทียบกับกรณีฐาน (ร้อยละ)		
		ผลกระทบทางตรง (Direct Impact)	ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)	ผลกระทบรวม (Total Impact)
ภาคเกษตร (สาขาที่ 1-4)	2,191,587.01	-0.78%	-3.62%	-4.40%
ภาคอุตสาหกรรม (สาขาที่ 5-17)	17,934,867.32	-3.27%	-5.33%	-8.60%
ภาคการค้า (สาขาที่ 18)	3,604,433.77	0.00%	-3.89%	-3.89%
ภาคบริการ (สาขาที่ 19-25)	12,696,674.22	0.00%	-3.88%	-3.88%
สาขาอื่นที่ไม่สามารถระบุได้ (สาขาที่ 26)	165,201.25	0.00%	-5.03%	-5.03%
รวม	36,592,763.56	-1.65%	-4.58%	-6.23%

- หมายเหตุ: 1) ภาคเกษตรกรรม (สาขาที่ 1-4) ประกอบด้วยสาขาการเพาะปลูกพืช ปศุสัตว์ ป่าไม้ และประมง
- 2) ภาคอุตสาหกรรม (สาขาที่ 5-17) ประกอบด้วยสาขาการทำเหมืองแร่และเหมืองหิน การผลิตอาหาร การผลิตเครื่องดื่มและยาสูบ การผลิตสิ่งทอ การผลิตกระดาษและสิ่งพิมพ์ การผลิตเคมีภัณฑ์ การผลิตผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม การผลิตผลิตภัณฑ์ยางและพลาสติก การผลิตผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช่โลหะ การผลิตผลิตภัณฑ์โลหะพื้นฐาน การผลิตผลิตภัณฑ์โลหะสำเร็จรูป การผลิตเครื่องจักร การผลิตสินค้าอุตสาหกรรมอื่นๆ
- 3) ภาคการค้า (สาขาที่ 18) ประกอบด้วยสาขาการค้าส่งและค้าปลีก
- 4) ภาคบริการ (สาขาที่ 19-25) ประกอบด้วยสาขาสาธารณูปโภค การก่อสร้าง ร้านอาหารและโรงแรม การขนส่งและการสื่อสาร การธนาคารและการประกันภัย อสังหาริมทรัพย์ และการบริการอื่นๆ
- 5) ผลกระทบทางตรง (Direct Impact) ในที่นี้ เป็นการลดลงหรือเพิ่มขึ้นของมูลค่าผลผลิตภายในประเทศในสาขาการผลิตต่างๆ ณ ปี 2563 อันเนื่องมาจากการลดลงหรือเพิ่มขึ้นของภาคการส่งออกในสาขาการผลิตดังกล่าว
- 6) ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ในที่นี้ เป็นการลดลงหรือเพิ่มขึ้นของมูลค่าผลผลิตภายในประเทศ ในสาขาการผลิตอื่นๆ ที่เชื่อมโยงกับสาขาการผลิตที่ภาคการส่งออกหดตัวหรือขยายตัว โดยครอบคลุมทั้งการเชื่อมโยงไปข้างหลัง (Backward Linkage) กับสาขาการผลิตในขั้นต้นน้ำ และการเชื่อมโยงไปข้างหน้า (Forward Linkage) กับสาขาการผลิตในขั้นปลายน้ำ

ที่มา: คำนวณผ่านบัญชีเมตริกซ์สังคมของประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลสถิติการส่งออกของกรมศุลกากร

1.2 ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการหดตัวของภาคการท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2563

สถานการณ์การระบาดของ COVID-19 และมาตรการ Lockdown ในหลายประเทศได้ส่งผลกระทบต่อภาคการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้าประเทศไทยในปี พ.ศ. 2563 ได้ลดลงถึงร้อยละ 83.21 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า (หรือลดลงจาก 39.92 ล้านคนในปี พ.ศ. 2562 เป็น 6.70 ล้านคนในปี พ.ศ. 2563) และรายได้จากนักท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2563 ได้ลดลงถึงร้อยละ 70.95 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า (หรือลดลงจาก 2,727,904 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2562 เป็น 792,534 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2563) (ที่มา: สถิติด้านการท่องเที่ยวของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา)

เมื่อประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจในระดับรายสาขาการผลิต (ทั้งผลกระทบทางตรงและทางอ้อม) ผ่านแบบจำลองบัญชีเมตริกซ์สังคมของประเทศไทย พบว่า การหดตัวของรายได้จากภาคการท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2563 ในอัตราร้อยละ 70.95 (หรือลดลง 1,935,370 ล้านบาท) ดังกล่าว ได้ส่งผลกระทบต่อผลผลิตรวมภายในประเทศ โดยลดลงร้อยละ 25.22 หรือคิดเป็นมูลค่าเท่ากับ 9,228,694.97 ล้านบาท

ประกอบด้วยผลผลิตรวมในภาคเกษตร ลดลงร้อยละ 26.51 ภาคอุตสาหกรรม ลดลงร้อยละ 19.15 ภาคการค้า ลดลงร้อยละ 21.05 และภาคบริการ ลดลงร้อยละ 34.77 (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 การประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการหดตัวของภาคการท่องเที่ยวของไทยในปี พ.ศ. 2563

สาขาการผลิต	มูลค่าผลผลิตรวมภายในประเทศในกรณีฐาน (Baseline) (ล้านบาท)	การลดลงของมูลค่าผลผลิตภายในประเทศในปี 2563 อันเนื่องมาจากการหดตัวของภาคการท่องเที่ยวของไทย เมื่อเทียบกับกรณีฐาน (ร้อยละ)		
		ผลกระทบทางตรง (Direct Impact)	ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)	ผลกระทบรวม (Total Impact)
ภาคเกษตร (สาขาที่ 1-4)	2,191,587.01	0.00%	-26.51%	-26.51%
ภาคอุตสาหกรรม (สาขาที่ 5-17)	17,934,867.32	0.00%	-19.15%	-19.15%
ภาคการค้า (สาขาที่ 18)	3,604,433.77	-4.83%	-16.22%	-21.05%
ภาคบริการ (สาขาที่ 19-25)	12,696,674.22	-13.87%	-20.90%	-34.77%
สาขาอื่นที่ไม่สามารถระบุได้ (สาขาที่ 26)	165,201.25	0.00%	-23.60%	-23.60%
รวม	36,592,763.56	-5.29%	-19.93%	-25.22%

หมายเหตุ: 1) ผลกระทบทางตรง (Direct Impact) ในที่นี้ เป็นการลดลงของมูลค่าผลผลิตภายในประเทศในสาขาการผลิตต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาคการท่องเที่ยว ณ ปี 2563 อันเนื่องมาจากการหดตัวของรายได้จากภาคการท่องเที่ยวในปีดังกล่าว ในอัตราร้อยละ 70.95 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า

2) ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ในที่นี้ เป็นการลดลงของมูลค่าผลผลิตภายในประเทศในสาขาการผลิตอื่นๆ ที่เชื่อมโยงกับสาขาการท่องเที่ยว โดยครอบคลุมทั้งการเชื่อมโยงไปข้างหลัง (Backward Linkage) กับสาขาการผลิตในขั้นต้นน้ำ และการเชื่อมโยงไปข้างหน้า (Forward Linkage) กับสาขาการผลิตในขั้นปลายน้ำ

ที่มา: คำนวณผ่านบัญชีเมตริกซ์สังคมของประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลสถิติด้านการท่องเที่ยวของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

2. การประเมินผลกระทบของมาตรการทางการคลังที่ช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบและเป็นการสนับสนุนการฟื้นตัวของเศรษฐกิจจากสถานการณ์ COVID-19 ต่อเศรษฐกิจไทย

โครงการวิจัยนี้ได้เลือกโครงการเงินช่วยเหลือสำหรับผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในสถานการณ์ COVID-19 (ซึ่งประกอบด้วยสามโครงย่อย ได้แก่ โครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โครงการเพิ่มกำลังซื้อให้แก่ผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และโครงการเราชนะ) เพื่อประเมินผลกระทบของโครงการดังกล่าวต่อเศรษฐกิจไทย เนื่องจากเป็นหนึ่งในโครงการที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19 และเป็นการสนับสนุนการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือเยียวยาและลดภาระค่าใช้จ่ายให้แก่กลุ่มผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ประมาณ 14 ล้านคน ซึ่งจะช่วยให้กลุ่มผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐซึ่งเป็นกลุ่มผู้มีรายได้น้อย และมีความเปราะบางทางด้านทรัพย์สินและหนี้สิน สามารถดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานในช่วงที่มีสถานการณ์ COVID-19 ได้ และก่อให้เกิดการใช้จ่ายในท้องถิ่น และกระจายรายได้สู่ผู้ประกอบการในพื้นที่

จากการวิเคราะห์และคำนวณค่าตัวคูณทวีโดยใช้แบบจำลองบัญชีเมตริกซ์สังคม พบว่า ภาพรวมโครงการ มีค่าตัวคูณทวีผลผลิต (Output Multiplier) เท่ากับ 4.626 ค่าตัวคูณทวีมูลค่าเพิ่ม (Value-added Multiplier) เท่ากับ 1.770 และค่าตัวคูณทวีรายได้ (Income Multiplier) เท่ากับ 1.623 (ตารางที่ 5) ทั้งนี้งบประมาณโครงการเงินช่วยเหลือสำหรับผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในสถานการณ์ COVID-19 ในช่วงเวลาตั้งแต่ ต.ค. 2563 ถึง ธ.ค. 2564 ซึ่งมีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 509,740 ล้านบาท ซึ่งเป็นเงินโอนของภาครัฐบาลเพื่อเป็นรายได้ให้แก่ภาครัฐเรือน โดยเฉพาะกลุ่มครัวเรือนฐานราก เพื่อใช้จ่ายในการซื้อสินค้า จะมีแนวโน้มส่งผลให้มูลค่าผลผลิตรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Output) เพิ่มขึ้นคิดเป็นมูลค่าเท่ากับ 2,358,021 ล้านบาท อันเป็นผลของค่าตัวคูณทวี (Multiplier Effects) ซึ่งจะรวมผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งทางด้านการบริโภคและการผลิต จากการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อช่วยเหลือผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โดยส่วนหนึ่งเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Added) ให้แก่ระบบเศรษฐกิจได้รวมทั้งสิ้น 902,212 ล้านบาท และสร้างรายได้ให้แก่ภาครัฐเรือนในระบบเศรษฐกิจได้รวมทั้งสิ้น 827,545 ล้านบาท (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 5 ค่าตัวคูณทวี (Multiplier) ของโครงการช่วยเหลือผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในสถานการณ์ COVID-19

โครงการ	วงเงินงบประมาณ ในช่วง ต.ค. 63 ถึง ธ.ค. 64 (ล้านบาท)	ค่าตัวคูณทวี ผลผลิต (Output Multiplier)	ค่าตัวคูณทวี มูลค่าเพิ่ม (Value-added Multiplier)	ค่าตัวคูณทวี รายได้ (Income Multiplier)
โครงการเพิ่มกำลังซื้อ ให้แก่ผู้มีบัตรสวัสดิการ แห่งรัฐ	509,740	4.626	1.770	1.623

ที่มา: วิเคราะห์และคำนวณผ่านบัญชีเมตริกซ์สังคมของประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลวงเงินงบประมาณเงินช่วยเหลือสำหรับผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในช่วงเดือน ต.ค. 2563 ถึง ธ.ค. 2564 ของสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

ทั้งนี้ หากวิเคราะห์ผลของการเพิ่มขึ้นของมูลค่าผลผลิตรวมภายในประเทศดังกล่าวในระดับรายสาขาการผลิต พบว่า สาขาการผลิตที่มีแนวโน้มได้รับผลกระทบทางตรงในระดับสูงจากมาตรการดังกล่าว ได้แก่ สาขาการค้า โดยมูลค่าผลผลิตในประเทศในสาขาดังกล่าว มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.27 เมื่อเทียบกับกรณีฐาน สาขาสาธารณูปโภค เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.18 และสาขาการขนส่งและการสื่อสาร เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.68 เนื่องจากโครงการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มกำลังซื้อให้แก่ผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐได้เพิ่มวงเงินค่าซื้อสินค้าบริโภคอุปโภคที่จำเป็น ตลอดจนลดค่าซื้อก๊าซหุงต้มจากร้านค้าที่กระทรวงพลังงานกำหนด และลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง โดยพบว่า วงเงินช่วยเหลือสำหรับผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในช่วงหลังการระบาดของ COVID-19 ในช่วง ต.ค. 2563 - มิ.ย. 2564 จะจัดสรรไปในหมวดการลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางมากที่สุด (วงเงินช่วยเหลือที่อนุมัติในช่วงเวลาดังกล่าว เท่ากับ 306,000 ล้านบาท) รองลงมาได้แก่ หมวดการเพิ่มวงเงินซื้อสินค้าอุปโภค-บริโภค (วงเงินช่วยเหลือที่อนุมัติ เท่ากับ 200,680 ล้านบาท) และหมวดการลดค่าใช้จ่ายการซื้อก๊าซหุงต้ม (วงเงินช่วยเหลือที่อนุมัติ เท่ากับ 3,060 ล้านบาท)

**ตารางที่ 6 ผลการประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจของโครงการช่วยเหลือผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ
ในสถานการณ์ COVID-19 ในระดับมหภาค**

โครงการ	วงเงินงบประมาณ ในช่วง ต.ค. 63 ถึง ธ.ค. 64 (ล้านบาท)	มูลค่าทางเศรษฐกิจจากการดำเนินงาน โครงการ ในช่วง ต.ค. 63 ถึง ธ.ค. 64 (ล้านบาท)		
		ด้านผลผลิต	ด้าน มูลค่าเพิ่ม	ด้านรายได้
โครงการเพิ่มกำลังซื้อ ให้แก่ผู้มีบัตรสวัสดิการ แห่งรัฐ	509,740.00	2,358,021.43	902,212.09	827,545.90

หมายเหตุ: ผลการประเมินดังกล่าวอาจมีค่าสูงกว่าความเป็นจริง (Overestimate) เนื่องจากการคำนวณ
จากฐานผู้ได้รับประโยชน์ ได้แก่ กลุ่มที่ 1 (ผู้มีรายได้น้อยกว่า 30,000 บาทต่อปี) จำนวน 10 ล้านคน
และกลุ่มที่ 2 (ผู้มีรายได้สูงกว่า 30,000 บาทต่อปี แต่ไม่เกิน 100,000 บาท) จำนวน 3.6 ล้านคน
และวงเงินงบประมาณที่ได้รับอนุมัติ ไม่ได้คำนวณจากฐานผู้เข้าร่วมโครงการ และวงเงินงบประมาณ
ที่เบิกจ่ายจริง เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านข้อมูลจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ ซึ่งไม่เปิดเผยต่อสาธารณะ

ที่มา: วิเคราะห์และคำนวณผ่านบัญชีเมตริกซ์สังคมของประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลวงเงินงบประมาณเงิน
ช่วยเหลือสำหรับผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในช่วงเดือน ต.ค. 2563 ถึง ธ.ค. 2564 ของสำนักงาน
เศรษฐกิจการคลัง

อภิปรายผลการวิจัย

เมื่อเปรียบเทียบผลการวิจัยภายใต้งานศึกษานี้กับงานวิจัยเชิงประจักษ์ของประเทศอื่นที่ใช้เครื่องมือ
ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต หรือเมตริกซ์บัญชีสังคม เพื่อประเมินผลกระทบสถานการณ์ COVID-19
เช่นกัน พบว่า มีการศึกษาในหลายประเทศ ได้แก่ ประเทศในกลุ่ม G20 ประเทศเมียนมาร์ และประเทศกานา
ได้ใช้เครื่องมือตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตเพื่อวิเคราะห์ผลกระทบสถานการณ์ COVID-19 และ
มาตรการล็อกดาวน์ในส่วนของภาคธุรกิจที่มีการให้บริการ (Hospitality Sector) ในกลุ่มประเทศ G20
พบว่า ผลกระทบในระยะสั้นจากสถานการณ์ COVID-19 เฉพาะในภาคธุรกิจดังกล่าว จะมีแนวโน้มส่ง
ผลกระทบทางตรงให้ GDP ของกลุ่มประเทศ G20 หดตัวลงร้อยละ 2.5 ถึง 3.5 Xinshen Diao et al.
(2020) ได้ดำเนินการจัดทำเมตริกซ์บัญชีสังคมของประเทศไทย ปี ค.ศ. 2019 ขนาด 63 สาขาการผลิต
เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบระยะสั้นของสถานการณ์ COVID-19 โดยคำนวณและวิเคราะห์ผลของค่าตัวคูณทวี
(Multiplier Effects) พบว่า ผลกระทบในระยะสั้นจากสถานการณ์ COVID-19 และมาตรการ Lockdown

มีแนวโน้มส่งผลให้มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ลดลงถึงร้อยละ 41 และอาจนำไปสู่ภาวะเศรษฐกิจถดถอยในปี ค.ศ. 2020 และ Sena Amewu et al. (2020) จัดทำเมตริกซ์บัญชีสังคมของประเทศกานา เพื่อวิเคราะห์และประเมินต้นทุนทางเศรษฐกิจ (Economic Costs) จากสถานการณ์ COVID-19 โดยพบว่า สถานการณ์ COVID-19 และมาตรการล็อกดาวน์ในเขตเมือง จะส่งผลให้ GDP หดตัวลงร้อยละ 27.9 และจะเกิดคนจนเพิ่มมากขึ้นในประเทศ (เป็นการชั่วคราว) อีกประมาณ 3.8 ล้านคน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1.1 โครงการวิจัยนี้ได้คัดเลือกเฉพาะโครงการเงินช่วยเหลือสำหรับผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในสถานการณ์ COVID-19 เพื่อประเมินผลกระทบของการดำเนินโครงการดังกล่าวต่อเศรษฐกิจไทย เนื่องจากเป็นหนึ่งในโครงการที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบและเป็นการสนับสนุนการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม การเลือกประเมินผลกระทบเฉพาะโครงการเงินช่วยเหลือสำหรับผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐฯ ดังกล่าวถือเป็นข้อจำกัดในการศึกษา เนื่องจากที่ผ่านมา ภาครัฐได้ดำเนินมาตรการต่างๆ เพื่อกระตุ้นและฟื้นฟูเศรษฐกิจและเป็นการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ ทั้งมาตรการทางการเงิน มาตรการอื่นๆ อาทิ มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการจ้างแรงงาน เป็นต้น ซึ่งมาตรการต่างๆ จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจทั้งในระดับมหภาคและระดับรายสาขาการผลิตที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้น งานศึกษาวิจัยในอนาคตควรประเมินผลกระทบจากมาตรการทางการเงินและมาตรการอื่นๆ เพิ่มเติม

1.2 เนื่องจากขนาดของผลกระทบและทิศทางการฟื้นตัวของแต่ละประเทศจากสถานการณ์ COVID-19 จะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ ระยะเวลาการล็อกดาวน์ ระดับการพึ่งพาทางเศรษฐกิจกับภาคต่างประเทศ พื้นฐานโครงสร้างเศรษฐกิจ และมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2562) ดังนั้น งานศึกษาวิจัยในอนาคตควรประเมินขนาดของผลกระทบและทิศทางการฟื้นตัวจากปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวเพิ่มเติม

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

2.1 แม้ว่าในปัจจุบัน ภาครัฐจะมีความพยายามผลักดันมาตรการในการช่วยผู้ประกอบการมากขึ้น และให้ความสำคัญกับสาขาอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบสำคัญจาก COVID-19 ทั้งมาตรการทางการเงิน มาตรการอื่นๆ อาทิ มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการจ้างแรงงาน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม มาตรการต่างๆ ดังกล่าวยังคงมุ่งเน้นมาตรการกระตุ้นและฟื้นฟูเศรษฐกิจและช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบในระยะสั้นเป็นสำคัญ ดังนั้น ในระยะต่อไปนั้น ภาครัฐจึงควรที่จะมุ่งเน้นมาตรการที่จะส่งผลในระยะ

ปานกลางถึงระยะยาวเพิ่มเติม ภายหลังจากสถานการณ์ COVID-19 ได้คลี่คลาย โดยการสร้างศักยภาพอุตสาหกรรมในอนาคตและให้ไทยเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่มูลค่า (Supply Chain) ของอุตสาหกรรมใหม่ที่สร้างมูลค่าเพิ่มสูงในอนาคต เพื่อลดการพึ่งพิงรายได้จากการท่องเที่ยวที่อาจยังคงได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19 ต่อไปอีกสักระยะหนึ่ง ตลอดจนพัฒนาผลิตภาพแรงงาน การปรับทักษะแรงงาน (Upskill/Reskill) และการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ให้มีความสามารถในการแข่งขันและสามารถปรับตัวได้ในยุค New Normal ในอนาคต

2.2 เมื่อวิเคราะห์ผลกระทบจากมาตรการดังกล่าวควบคู่ไปกับมาตรการทางการคลังอื่นๆ พบว่า โดยภาพรวม มาตรการทางการคลังดังกล่าวจะมีส่งผลกระทบทางตรงในระดับสูงในบางสาขาเศรษฐกิจเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาการค้า การท่องเที่ยว สาธารณูปโภค และการขนส่ง ขณะที่สาขาการผลิตบางสาขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลิตสิ่งทอ การผลิตเคมีภัณฑ์ และการผลิตเครื่องจักร (ซึ่งรวมถึงการผลิตยานยนต์และเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์) ซึ่งได้รับผลกระทบทางลบที่สำคัญจากการหดตัวของการส่งออกจากสถานการณ์การชะลอตัวของเศรษฐกิจโลกที่ได้รับผลกระทบจาก COVID-19 และภาวะชะงักงันของห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain Disruption) พบว่า มาตรการที่ช่วยเหลือเยียวยาผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบจะมาจากมาตรการทางการเงินเป็นหลัก อาทิ มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ (Soft Loan) มาตรการช่วยเหลือลูกหนี้รายย่อยและลูกหนี้ SMEs และมาตรการให้ความช่วยเหลือฟื้นฟูผู้ประกอบการธุรกิจ เป็นต้น

ทั้งนี้ ภาครัฐควรพิจารณาออกนโยบายและมาตรการต่างๆ เพิ่มเติมเพื่อเป็นการช่วยเหลือและพัฒนาอุตสาหกรรมดังกล่าว ทั้งในระยะสั้นถึงระยะยาว เพื่อให้ภาคอุตสาหกรรมสามารถปรับตัวและก้าวทันการเปลี่ยนผ่านจากสถานการณ์ COVID-19 อาทิเช่น ในสาขาการผลิตสิ่งทอ ภาครัฐควรพิจารณาการพัฒนาสิ่งทออัจฉริยะ (Smart Textiles) ซึ่งมุ่งเน้นด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม การปรับทักษะแรงงาน (Upskill/Reskill) การมุ่งผลักดันและส่งเสริมด้านการตลาดแบบออนไลน์ ตลอดจนการเตรียมแหล่งเงินทุนเพื่อเป็นกองทุนในการพัฒนาผู้ประกอบการ (Start-up Fund) และการเตรียมความพร้อมในด้านการทดสอบและรับรองมาตรฐานการผลิตอย่างเหมาะสม ในสาขาการผลิตยานยนต์ ภาครัฐควรพิจารณาการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ไทย เพื่อรองรับความไม่แน่นอนในการเปลี่ยนแปลงซัพพลายเชนและทิศทางของเทคโนโลยีในอนาคต (ทั้งการเปลี่ยนแปลงในระยะสั้นจากสถานการณ์ COVID-19 และการเปลี่ยนแปลงในระยะยาวจากการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของซัพพลายเชนที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับยานยนต์) ตลอดจนการเตรียมความพร้อมในด้านโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการเปลี่ยนผ่าน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2564). ประมาณการแนวโน้มเศรษฐกิจ ประเมิน ณ วันที่ 22 มิถุนายน 2564. การประชุมนักวิเคราะห์ (Analyst Meeting) ครั้งที่ 2/2564 12 กรกฎาคม 2564. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2564. แหล่งที่มา: <https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/MonetPolicyComittee/MPR/DocLib/AnalystMeeting2564.pdf>.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2564). มูลค่าและปริมาณสินค้าออกจำแนกตามกิจกรรมการผลิต. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2564. แหล่งที่มา: https://www.bot.or.th/App/BTWS_STAT/statistics/BOTWEBSTAT.aspx?reportID=748&language=TH.
- สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (2564). โครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โครงการเพิ่มกำลังซื้อให้แก่ผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และโครงการเราชนะสำหรับผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2564. แหล่งที่มา: <http://www.fpo.go.th>.
- Keynes, J. M. (1936). *The General Thoery of Employment, Interest and Money*. New York: Harcourt, Brace and Company.
- Leontief, W. (1966). *Input-Output Economics*. New York: Oxford University Press.
- United Nations. (1999). *Handbook of Input-Output Table Compilation and Analysis, Studies in Methods, Series F, Number 74*. New York: United Nations.
- Xinshen Diao et al. (2020). *Assessing the Impacts of COVID-19 on Myanmar's Economy: A Social Accounting Matrix (SAM) Multiplier Approach. Project Paper*. Washington, DC: International Food Policy Research Institute.